



Carta oberta a l'advocacia i a la procuradoria del torn d'ofici

El passat 12 de juliol va celebrar el Dia de la Justícia Gratuïta. Aquesta efemèride es va celebrar per primera vegada al 2015 per reconèixer i posar en valor la feina que feu l'advocacia i la procuradoria quan presteu serveis d'assistència jurídica gratuïta a les persones que no tenen recursos per costejar-se les despeses d'un procés judicial.

El fet en sí, que es considerés que era necessari disposar d'un dia a l'any per visibilitzar i reivindicar la tasca d'aquests col·lectius, no és menor. Segurament obeeix a les retallades patides durant els anys de crisi econòmica del 2011, en què l'Administració va haver de reduir, entre d'altres, les compensacions econòmiques del torn d'ofici per fer front a les necessitats de disminuir el deute i el dèficit públic.

La recuperació econòmica a partir del 2015 va permetre un augment progressiu en el finançament de la justícia gratuïta; i no ha estat fins al pressupost de la Generalitat del 2023 que, amb un augment històric de 7 M€, s'ha aconseguit revertir les retallades. El 50% de l'increment de la inversió en el torn d'ofici en la dècada 2013-2023 s'ha produït en aquest darrer mandat. Actualment, segons el darrer informe de l'Observatori de la Justícia Gratuïta, Catalunya se situa al capdavant de l'Estat en inversió en aquest àmbit (66 M€ anuals), molt per sobre de territoris similars en població com ara Madrid (49 M€) o Andalusia (46 M€). No obstant, les reivindicacions i el malestar dels professionals continua, atès que certament el cost de la vida, i per tant l'IPC, ha variat molt en els darrers quinze anys i aquesta diferència encara no s'ha recuperat. Val a dir que en l'avantprojecte de pressupost 2024 hi havia previst un augment de 4,5 M€ per millorar el finançament del torn d'ofici, i la finalització de la legislatura i l'actual pressupost prorrogat han impedit implementar aquesta millora.

Catalunya és el territori de l'Estat que va tramitar un nombre més elevat d'assumpes de justícia gratuïta l'any passat. Aquesta darrera dada té a veure amb el fet que Catalunya és la tercera comunitat autònoma amb una taxa més alta de litigis, només per darrere de les Canàries i d'Andalusia. Tot i així, el nombre de jutges i magistrats per 100.000 habitants està per sota de la mitjana estatal, el que dona com a resultat una situació de congestió als òrgans judicials i no permet disposar d'un servei públic de justícia àgil i eficient.

En aquest context, des del Departament de Justícia, Drets i Memòria i en col·laboració amb els diferents operadors jurídics, s'ha treballat en diferents línies com és demanar formalment al ministre de Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts la creació de 50 noves unitats judicials en dos anys, per situar el nombre de jutges i magistrats en la mitjana estatal; donar suport a les reformes legislatives encaminades a implementar mesures d'eficiència organitzativa, digital i processal, aquestes últimes destinades a fomentar l'ús de sistemes adequats de solució de conflictes, com és el cas de la mediació, per tal de reduir l'entrada d'assumpes a l'àmbit judicial, i demanar en seu de Conferència Sectorial el traspàs de la

recaptació de la taxa judicial espanyola per tal de finançar degudament la justícia gratuïta. Cal fer avinent que la llei del 2012 que va crear la taxa esmentada en va vincular la recaptació a cobrir les despeses del torn d'ofici i, en els dotze anys de vigència de la llei, aquest traspàs mai s'ha efectuat.

També durant aquest mandat s'han implementat millores en el servei. La sol·licitud d'assistència jurídica gratuïta electrònica ja està en construcció i serà una realitat ben aviat; l'augment de l'import de la subvenció per les actuacions del torn d'ofici que es fan en català o que els advocats pugueu accedir als centres penitenciaris amb l'ordinador portàtil per preparar els judicis. Aquesta darrera mesura és pionera en el conjunt de l'Estat, i té com a objectiu reforçar el dret a una defensa justa dels interns. Finalment, cal destacar l'aprovació recent de dos nous protocols d'actuació amb el Consell de l'Advocacia Catalana. El primer, en relació amb l'assistència lletrada a nens, nenes i adolescents víctimes de violència sexual, d'acord amb el model Barnahus; i, el segon, per a l'assistència immediata a les víctimes de violència masclista internes en els centres penitenciaris. Pel fa a la procuradoria, cal destacar les millores consensuades en el Conveni actualment vigent.

Els professionals de l'advocacia i de la procuradoria, i especialment els destinats al torn d'ofici, sou indispensables per garantir el dret de defensa i representació. En aquest sentit, l'Administració té el deure d'assegurar el servei que presteu i finançar-lo adequadament. En aquesta línia, un conveni de col·laboració pluriennal donaria un marc de finançament estable i cobriria les principals reivindicacions d'ambdós col·lectius com són la recuperació de l'IPC i la creació de nous mòduls, o l'augment dels advocats del torn de guàrdia – especialment en els casos de violència masclista.

La voluntat i la capacitat d'abordar aquesta proposta en la futura legislatura i en el proper pressupost esdevenen temes que caldrà posar al costat d'altres polítiques públiques que també necessiten veure augmentat el seu finançament. No obstant, l'impacte en el benestar social de les persones i en el funcionament de l'economia del país que té invertir en l'Administració de justícia hauria d'esdevenir un element de prioritització clar, i més en aquest cas, quan afecta a garantir el dret d'assistència jurídica a les persones econòmicament vulnerables.

Barcelona, 26 de juliol de 2024

Secretària per a l'Administració de Justícia